

ÁFORM UM LAGASETNINGU

– sbr. samþykkt ríkisstjórnarinnar frá 24. febrúar 2023, 1.–4. gr.

Málsheiti og nr.	Frumvarp til laga um breytingu á lögum um fæðingar- og foreldraorlof, nr. 144/2020 (EES-reglur). FRN25010138
Ráðuneyti /verkefnisstjóri	Félags- og vinnumarkaðsráðuneyti
Innleiðing EES-gerðar?	☐ Já ☒ Nei, en varðar athugasemdir ESA um innleiðingu reglugerðar.
Dags.	23. janúar 2025

A. Úrlausnarefni

1. Forsaga máls og tilefni.

Félags- og vinnumarkaðsráðuneytinu hafa borist athugasemdir frá Eftirlitsstofnun EFTA (ESA) vegna innleiðingar á reglugerð (EB) nr. 883/2004, um samræmingu almannatryggingarkerfa, í kjölfar ráðgefandi álits EFTA dómstólsins frá 29. júlí 2022 sem varðar túlkun á reglugerðinni. Héraðsdómur Reykjavíkur óskaði eftir álitinu í máli E-582/2021 sem varðar útreikning á greiðslum úr Fæðingarorlofssjóði og mat á því við hvaða tekjur eigi að miða á viðmiðunartímabili tekna, samkvæmt lögum um fæðingar- og foreldraorlof, við flutning foreldra á milli ríkja innan Evrópska efnahagssvæðisins. Niðurstaða héraðsdóms sem síðar var staðfest í Hæstarétti í máli nr. 24/2023 var að staðfesta ákvörðun Fæðingarorlofssjóðs þess efnis að ekki væri heimild í lögum um fæðingar- og foreldraorlof til að taka mið að tekjum sem foreldri hefði aflað í öðru EES-ríki.

2. Hvert er úrlausnarefnið?

Að bregðast við athugasemdum ESA þess efnis að reglugerð (EB) nr. 883/2004 sé ekki að fullu innleidd hér á landi.

3. Að hvaða marki duga gildandi lög og reglur ekki til?

Það er mat ESA að innleiðing framangreindrar reglugerðar, sem tekin hefur verið upp í EES-samninginn, sé ekki fullnægjandi samkvæmt gildandi lögum og reglugerðum.

B. Markmið

1. Stefna hins opinbera á viðkomandi málefnasviði/málaflokki.

Í fjármálaáætlun 2025-2029 kemur fram að áfram verði stutt við foreldra með öflugum fæðingarorlofskerfi. Markmið laga um fæðingar- og foreldraorlof er tvíþætt, annars vegar að tryggja barni samvistir við báða foreldra sína og hins vegar að gera bæði konum og körlum kleift að samræma fjölskyldu- og atvinnulíf.

2. Markmið sem að er stefnt með lagasetningu í ljósi úrlausnarefnis og stefnu stjórnvalda.

Markmiðið með frumvarpinu er að koma til móts við foreldra sem starfa á innlendum vinnumarkaði en hafa starfað í öðru ríki á viðmiðunartímabili tekna samkvæmt lögum um fæðingar- og foreldraorlof, nr. 144/2020.

C. Leiðir

1. Ekkert aðhafst - hvaða afleiðingar hefði það?

Gera má ráð fyrir að ESA höfði samningsbrotamál gegn Íslandi vegna ófullnægjandi innleiðingar á reglugerð (EB) nr. 883/2004.

2. Önnur úrræði en lagasetning sem metin hafa verið.

Nauðsynlegt þykir að breyta lögum um fæðingar- og foreldraorlof, nr. 144/2020, þar sem kveðið er á um rétt foreldra til fæðingarorlofs í þeim lögum. 3. Mögulegar leiðir við lagasetningu. Gert er ráð fyrir að lagt verði fram frumvarp til laga um breytingu á lögum nr. 144/2020.
D. Hvaða leið er áformuð og hvers vegna?
1. Stutt lýsing á þeirri leið sem áformuð er og rökstuðningur fyrir henni. Áformað er að leggja fram frumvarp til laga um breytingu á lögum nr. 144/2020. 2. Helstu fyrirhuguðu breytingar á gildandi lögum og reglum, hvort heldur bætt er við eða fellt brott. Fyrirhugaðar eru breytingar á 23. gr. laga um fæðingar- og foreldraorlof þar sem kveðið er á um viðmiðunartímabil og útreikning á greiðslum úr Fæðingarorlofssjóði.
E. Samræmi við stjórnarskrá og þjóðarétt – aðrar grundvallarspurningar
1. Koma áformin inn á svið stjórnarskrár og þjóðréttarskuldbindinga? Já, um að ræða breytingar vegna innleiðingar á reglugerð (EB) nr. 883/2004, um samræmingu almannatryggingarkerfa hér á landi en reglugerðin hefur verið tekin upp í samninginn um Evrópska efnahagssvæðið en samkvæmt 7. gr. samningsins ber Íslandi að taka upp í landsrétt þær gerðir eru teknar eru upp í samninginn. 2. Varða áformin ákvæði EES-samningsins um ríkisaðstoð, tæknilegar reglur um vöru og fjarþjónustu eða frelsi til að veita þjónustu? Nei. 3. Er önnur grundvallarlöggjöf sem taka þarf tillit til? Ekki fyrirséð.
F. Samráð
1. Hverjir eru helstu hagsmunaaðilar? Efni frumvarpsins á við um foreldra barna sem fæðast, eru ættleidd eða tekin í varanlegt fóstur eftir gildistöku laganna, verði frumvarpið að lögum, sem starfa á innlendum vinnumarkaði en hafa starfað í öðru ríki á viðmiðunartímabili tekna samkvæmt lögum um fæðingar- og foreldraorlof, nr. 144/2020. 2. Er skörun við stjórnarmálefni annarra ráðuneyta? Nei. 3. Samráð sem þegar hefur farið fram. Samráð hefur ekki farið fram. 4. Fyrirhugað samráð. Gert er ráð fyrir að drög að frumvarpi verði birt í samráðsgátt stjórnvalda. Þá er gert ráð fyrir að málið verði kynnt öðrum ráðuneytum.
G. Mat á áhrifum þeirrar leiðar sem áformuð er
1. Niðurstaða frummats á áhrifum, sbr. fylgiskjal. Kostnaðaráhrif frumvarpsins á ríkissjóð hafa ekki verið metin.
H. Næstu skref, innleiðing
1. Hefur verið gerð verkefnisáætlun fyrir frumvarpssmiðina? Nei.

2. Hvernig verður staðið að innleiðingu löggjafar? Hvað má gera ráð fyrir að þeir sem verða fyrir áhrifum, opinberar stofnanir/hagsmunaaðilar/almennigur, þurfi langan tíma til undirbúnings/aðlögunar? Ekki liggur fyrir hvenær gert verður ráð fyrir að frumvarpið taki gildi. Ekki er gert ráð fyrir að Vinnumálastofnun þurfi langan tíma til undirbúnings og aðlögunar vegna lögfestingu fyrirhugaðs frumvarps. 3. Hvaða forsendur þurfa að vera fyrir hendi til að lagasetning beri árangur? Engar sérstakar forsendur. 4. Mælikvarðar á árangur og útkomu. Að reglugerð (EB) nr. 883/2004 um samræmingu almannatryggingarkerfa verði að fullu innleidd hér landi að mati ESA. 5. Hefur verið hugað að því að afla gagna til að meta árangur þegar þar að kemur? Nei.
I. Annað
J. Fylgiskjöl
1. Mat á áhrifum lagasetningar – Frummat, sbr. eyðublað. Áætluð fjárhagsáhrif á ríkissjóð eru óveruleg, verði frumvarpið að lögum og er gert ráð fyrir að þau rúmist innan fjárheimilda samkvæmt fjármálaáætlun 2025-2029 2. Önnur fylgiskjöl eftir atvikum.